

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI SOG‘LIQNI SAQALASH VAZIRLIGI
TOSHKENT DAVLAT TIBBIYOT UNIVERSITETI**

**Bolalar, o‘smirlar va ovqatlanish gigiyenasi kafedrasining
90 yilligiga bag‘ishlab**

**«NUTRITSIOLOGIYANING DOLZARB MUAMMOLARI»
mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy anjuman**

TEZISLAR TO‘PLAMI

TOSHKENT, 27-28 MART 2026-YIL

Toshkent davlat tibbiyot universiteti Bolalar, o'smirlar va ovqatlanish gigiyenasi kafedrası tashkil topganiga 90 yil to'lishi munosabati bilan "Nutritsiologiyaning dolzarb muammolari" mavzusidagi xalqaro anjuman materiallari to'plamini to'plash va nashr qilishga tayyorlashda professorlar N.J.Ermatov, D.Sh.Alimuxamedov, t.f.d., dotsent N.M.Mamatova, PhD, dotsentlar B.B.Ortiqov, E.M.Bo'riboyev va assistentlar K.R.Eshkuvatov, I.A.Uluknazarovalar ishtirok etishdi.

BIRLAMCHI TIBBIYOT MUASSASALARIDA SHAHAR SHAROITIDA ENDOKRIN KASALLIKLARNI TASHXISLASHNING GIGIYENIK XUSUSIYATLARI

Yusupov O.P., Turdiev X.X., Sagdullaev I.I., Sobirov O.Gʻ.

Toshkent davlat tibbiyot universiteti

Muammoning dolzarbligi. Bugungi kunda jahonda endokrin tizimi kasalliklari kun sayin ortib bormoqda. Jahon sogʻliqni saqlash tashkilotining maʼlumotlariga koʻra yod tanqislik holati bilan 1,5 milliard inson xastalangan boʻlsa, endemik buqoq 665 mln, birlamchi gipotireoz 3,6-4,7 % aholida qayt etiladi. Statistik maʼlumotlarga koʻra qandli diabet bilan dunyoda har 10 soniyada 2 nafar inson xastlanadi va 1 nafar bemor esa vafot etadi. Yiliga 4 mln nafar bemor qandli diabet va uning asoratlaridan vafot etmoqda. Oxirgi 30 yilda jahonda qandli diabet bilan xastlanganlar 108 mlndan 422 mlngacha oshgan. Qandli diabet bilan xastalangan bemorlarda yurak ishemik kasalligi rivojlanish xavfi 2-4 marta, oʻtkir miokard infarkti rivojlanish xavfi esa 6-10 marta yuqori. Sogʻliqni saqlash tizimini isloh qilish dunyoning deyarli barcha mamlakatlarida amalga oshirilmoqda. Birlamchi tibbiy-sanitariya yordami (BTSYO) tizimini qayta qurish tibbiyot punktlari tarmogʻi va izchil tez tibbiy yordam tizimini shakllantirishni nazarda tutadi.

Tadqiqotning maqsadi Shahar sharoitida birlamchi tibbiyot muassasalarida endokrin kasalliklarni tashxislashning gigienik xususiyatlarini baholashdan iborat.

Tadqiqot material va usullari sifatida Toshkent shahar Chilonzor tumanining 37- va 38-oilaviy poliklinikalari va Toshkent davlat tibbiyot universiteti 1- va 2- oʻquv markazining 175 nafar shifokorlari olingan.

Olingan natijalar statistik tahlildan oʻtkazildi.

Olingan natijalarning muxokomasi. Shahar aholisi orasida 317 nafar qalqonsimon bez kattalashgani aniqlandi va ultratovush tekshiruviga yuborildi.

Shaharli aholidan 317 nafar patsiyentlar ultratovush tekshiruvidan oʻtkazildi. Ulardan qalqonsimon bez aniqlangan 119 nafar shaharlik bemorlarda QB gormonlari proflini aniqlash uchun qonni biokimyoviy tekshiruviga yuborildi.

Toshkent shahridagi 37-sonli oilaviy poliklinikaga jalb qilingan 750 nafar patsiyentlarning erkaklar 424(56,0%) nafarni, ayollar esa 326 (44,0%) nafarni, 38-sonli oilaviy poliklinikaga erkaklar 349(62,0%) nafarni, ayollar esa 211(38,0%) nafarni tashkil qildi.

Shahar aholisida 317 nafar aholining qalqonsimon bez UTT oʻtkazildi. UTT keyin 112 nafar shahar aholisida QB garmoni TTG tekshirildi. 19 nafar shahardagi patsiyentlarda birlamchi gipotireoz tashxislangan.

Shahar sharoitida 37-OP gipoterioz 47 nafar (0,11%), semizlik 708 nafar (1,7%), yod yetishmasligi 988 nafar(2,4%), qandli diabet 368 nafar(0,88%) ni tashkil qilgan boʻlsa, 38- OP da gipoterioz 48 nafar (0,13%), semizlik 748 nafar (1,9%), yod yetishmasligi 1018 nafar(2,7%), qandli diabet 311 nafar(0,82%) ni tashkil qilgan.

Ushbu olingan natijalardan koʻrinib turibdiki, birlamchi tibbiyot muassasalarida tashxislangan qalqonsimon bezi xastaliklarning aniqlanishi bilan birgalikda qandli diabetning aniqlashi aholi orasida profilaktik ishlarni amalga oshirmaganligi, kunlik ratsion tarkibining oʻzgarishi, vaqtida tibbiy koʻriklarni amalga oshirilmaganligi, kuchli steresslar va shifokorlarning vaqtida nazoratga olinmaganligi aholi orasida yod tanqislik holati va qandli diabet xastaligining rivojlanishiga sharoit yaratdi. Bu olini olish maqsadida davriy ravishda sogʻlom turmush tarzi va sogʻlom ovqatlanisha rioya qilish maqsadaga muvofiqdir

95.	<i>Saidova G.T., Rajabova L. Maktab o'quvchilari orasida bullingning oldini olish vositasi sifatida raqamli savodxonlik</i>	108
96.	<i>Suyunova G.Q. Organizm quvvat sarfini aniqlashning yangi turlari</i>	109
97.	<i>To'rayeva M.Q. Onkologik kasalliklarda ovqatlanishning ahamiyati</i>	110
98.	<i>Tursunova N.A. Oliy ta'lim muassasalari talabalarining ovqatlanishining gigiyenik talablari</i>	111
99.	<i>Tursunova S.A. Aholi o'rtasida alimentar bog'liq kasalliklarning xavf omillarini gigiyenik baholash va profilaktikasi</i>	112
100.	<i>Tursunbayev J.A. Tajribaviy gidronefroзда buyrak yukstraglomerulyar apparatining morfometrik ko'rsatkichlari</i>	113
101.	<i>Xaqberdiyev X.R., Jo'rayeva G.A., Mamasaxatova D.M. Nutritsiologiyaga kirish va uning qisqacha tarixi</i>	114
102.	<i>Xayitov J.B., Shayxova G.I. Xususiy va davlat maktab o'quvchilarining kasallanganlik holatini o'rganish natijalari tahlili</i>	115
103.	<i>Xayitov J.B., Shayxova G.I. Xususiy va davlat ta'lim muassasalarida haqiqiy ovqatlanish statusini gigiyenik tahlili</i>	116
104.	<i>Xolbekov B.B., Pardaev O.B. Ovqatdan zaharlanish va uning inson salomatligiga ta'siri</i>	117
105.	<i>Shatursunova M.A. Alloksanli diabetli kalamushlarda metabolik va bo'g'im morfologik o'zgarishlari</i>	118
106.	<i>Beisbekova K.S., Bissenova A., Maratbekova A. Consumption of energy drinks and their impact on sleep quality among medical university students</i>	119
107.	<i>Eshkuvatov K.R., Zaydullin A.Sh. Features of first medical aid in poisoning by chemical warfare agents</i>	120
108.	<i>Janbatyrova A., Kalmurat A. Irregular eating patterns as a factor of stress and metabolic disorders among students in urban environments</i>	121
109.	<i>Kutliev J., Akhadov A., Aripova D. Optimization of preventive measures for digestive diseases in military personnel</i>	122
110.	<i>Kutliev J.A., Ibragimov A.M., Akhadov A. Hygienic assessment of the nutritional status indicators of cadets and private soldiers</i>	123
111.	<i>Sultan Zh.N., Beisbekova A.K., Kainarbaeva M.S. Limitations of nutritional approaches in women's mental health: toward an integrative prevention model</i>	124
112.	<i>Yusupov O.P., Turdiev X.X., Sagdullaev I.I., Sobirov O.G'. Birlamchi tibbiyot muassasalarida shahar sharoitida endokrin kasalliklarni tashxislashning gigiyenik xususiyatlari</i>	125
113.	<i>Yusupov O.P., Sobirov O.G'. Aholi orasida endokrin kasalliklarini aniqlashning gigiyenik jihatlari</i>	126
114.	<i>Ахмадалиева Н.О., Нормуродов Д.И., Толибжанова М.А. Особенности питания студентов и их влияние на состояние здоровья</i>	127
115.	<i>Ахунжанов Б.З., Самадов Д.С., Сайфиддин Хожжи Х.К. Оценка пищевого поведения студентов и его связь с факторами риска метаболического синдрома</i>	128
116.	<i>Ахмедова С.Т., Эрматов Н.Ж., Алимухамедов Д.Ш., Турдиев Х.Х. Гигиеническая оценка качества питьевой воды и её влияние на инфекционную заболеваемость населения Сурхандарьинской области</i>	129
117.	<i>Беисбекова А.К., Ергешбаева Р.Б., Абдукаримова А., Алиаскарбеккызы У., Уразалиева Н. Роль кишечной микробиоты в регуляции метаболических процессов и влияние факторов питания</i>	130